

Espectres atònits i ombres errants

La tardor de 1975, mentre els mitjans de comunicació parlaven del "fet biològic inevitable", eufemisme que estalviava dir que Franco estava agonitzant, qui més qui menys especulava sobre l'existència de marciàns que s'acostaven a la terra amb platets voladors, o sobre la imminent aparició als quioscos de revistes amb dones despullades; qui més qui menys opinava que Franco havia fet coses molt bones i coses molt dolentes, que Walt Disney estava congelat a l'espera d'un remei contra el càncer, que la llibertat era una cosa i el llibertinatge una altra, i que no era el mateix l'erotisme que la pornografia. La fòrmica s'havia imposat en la fabricació de mobles; les parets de les cases es cobrien de paper pintat; el Lute entrava i sortia de la presó; i l'Elena Francis, des de l'aparell de ràdio, donava solucions a tota mena de problemes que tinguessin les mestresses de casa. La grisor recorria el país mentre la gent comprava els primers televisors en color.

Aquest ambient, ple de contrastos, és el marc per on es belluguen els personatges de "Les ombres errants" (La Magrana, 2012), de Ferran Sáez Mateu. L'autor de "La granja d'Escarp" ens ofereix, amb una gran capacitat per administrar la informació argumental, amb una prosa carregada d'ironia intel·ligent i de lirisme subliminar, i amb un enorme desplegament de recursos narratius -narració en primera i tercera persona, en passat i en present, flashbacks, anticipacions, etc., les peces esbarriades d'un trencaclosques que el lector ha d'anar component: dos germans que no s'han vist des de fa més de 30 anys, un misteriós capellà belga, una gossa morta sota les rodes d'un camió, un home tatuat que reapareix al cap dels anys, l'habitació rònega d'un hostel de Lleida, un escriptor prestigiós amb ganes de parlar, un futur ionqui que té una germana feixista, una maleta plena de diners, un activista d'extrema esquerra enamorat de la música de Bach (que segurament és el personatge més aconseguit i més interessant del llibre), el segrest d'un exmilitar franquista, una carta escrita en una barreja de llengües, un arsenal arribat d'Algèria via Marsella... Tot plegat conforma un complex però assumible entramat d'històries creuades, en què el veritable protagonista (com a la pel·lícula "Rebeca") és possible que no arribi a sortir.

"Les ombres errants" és un lúcid cop d'ull al nostre passat recent. En l'ambient contradictori de la tardor de 1975, tan ben recreat a la novel·la de Ferran Sáez Mateu, "la gent preferia interpretar els fets que admetre'ls tal com eren, en la seva inanitat decebedora", i la memòria "tornava quan ja no era el moment de fer-ho, deixant un rastre tenebrós d'espectres atònits i d'ombres errants".